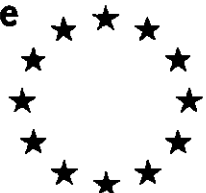

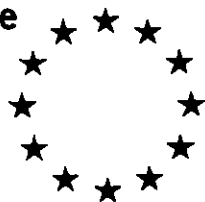
Council of Europe
Conseil de l'Europe

**TEXT OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES
AND EXPLANATORY REPORT**

Estonian translation

Council of Europe
Conseil de l'Europe

Rahvusvähemuste Kaitse
Raamkonventsioon
ja selgitused

Framework Convention
for the protection of national minorities
and explanatory report

Convention-cadre
pour la protection des minorités nationales
et rapport explicatif

Estonian version
Version estonienne

**RAHVUSVÄHEMUSTE KAITSE
RAAMKONVENTSION**

**Konventsiooni tekst
ja selgitused**

1. Pooled kohustuvad looma eeldusi, mis on vajalikud rahvusvähemustesse kuuluvatele isikutele oma kultuuri alalhoidmiseks ja arendamiseks ning identiteedi elementide, nimelt religiooni, keele, traditsioonide ja kultuuripärandi säilitamiseks.

2. Pooled hoiduvad sellisest poliitikast ja tegevusest, mille eesmärk on rahvusvähemustesse kuuluvate isikute assimileerimine vastu nende tahtmist ning kaitsevad neid isikuid mis tahes sellisele assimileerimisele suunatud tegevuse eest, kahjustamata seejuures poolte üldise integratsioonipoliitikaga kooskõlas rakendatavaid meetmeid.

6. artikkel

1. Pooled õhutavad sallivuse ja kultuuridevahelise dialoogi vaimu ning võtavad tõhusaid meetmeid, soodustamaks vastastikust lugupidamist ja mõistmist oma territooriumidel elavate isikute vahel eelkõige hariduse, kultuuri ja massimeedia valdkonnas, olenemata nende isikute rahvuslikust, kultuurilisest, keelelisest või usulisest identiteedist.

2. Pooled kohustavad võtma vajalikke meetmeid, et kaitsta isikuid, kes kannatavad diskrimineerimise, vaenulikkuse või vägivalda all oma rahvusliku, kultuurilise, keelelise ja usulise identiteedi tõttu või keda on sellega ähvardatud.

7. artikkel

Pooled kohustuvad tagama austust kõigi rahvusvähemustesse kuuluvate isikute õiguse vastu korraldada rahumeelseid kogunemisi ja kuuluda ühingutesse ning õiguse vastu sõna-, mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadusele.

8. artikkel

Pooled kohustuvad tunnistama, et igal rahvusvähemusse kuuluval isikul on õigus väljendada oma usulisi veendumusi ning luua usuinstitutsioone, -organisatsioone ja -ühinguid.

9. artikkel

1. Pooled kohustuvad tunnistama, et rahvusvähemusse kuuluva isiku sõnavabaduse õigus tähendab õigust oma arvamusele ning õigust saada ja edastada informatsiooni ja ideid vähemuse keeles ilma riiklike ametkondade sekkumiseta ning piiridest sõltumata. Pooled kindlustavad, et oma õigusaktide raames ei diskrimineeri nad rahvusvähemusse kuuluvaid isikuid ligipääsul massimeediale.

2. 1. lõige ei takista pooli nõudmast võrdsetel ja objektiivsetel alustel litsentse raadio- ja teleasaadete edastamiseks või filmittegevõtete loomiseks.

3. Pooled ei takista rahvusvähemustesse kuuluvate isikutel loomast ja kasutamast trükiajakirjandust. Raadiot ja televisiooni puudutavate õigusaktide raames kindlustavad nad võimaluse piires ning 1. lõike sätteid arvestades, et rahvusvähemustesse kuuluvatele isikutele antaks võimalus hua ja kasutada oma massimeediume.

4. Oma õigusaktide raames võtavad pooled adekvaatseid meetmeid, et hõlbustada rahvusvähemustesse kuuluvate isikute juurdepääsu massimeediale ning edendada sallivust ja lubada kultuurilist mitmekesisust

10. artikkel

1. Pooled kohustuvad tunnistama, et igal rahvusvähemusse kuulval isikul on õigus vabalt ja ilma vahelesegamiseta kasutada oma vähemuse keelt eraelus ja avalikult nii suuliselt kui kirjalikult.

2. Püürkondades, kus rahvusvähemusse kuuluvad isikud on traditsiooniliselt asunud või kus nende arv on suur, püüavad pooled, kui need isikud seda taotlevad ja kui taotlus vastab tegelikele vajadustele, võimaluste piires kindlustada tingimused, kus nende isikute ja haldusorganite vahelisel suhtlemisel võiks kasutada vähemuse keelt.

3. Pooled kohustuvad tagama igale rahvusvähemusse kuulvale isikule õiguse saada kohe informatsiooni talle arusaadavas keeles enda arreteerimise ning tema vastu esitatud süüdistuse põhjuste kohta ning kaitsta end oma keeles, kasutades vajaduse korral tasuta tõlgi abi.

11. artikkel

1. Pooled kohustuvad tunnistama, et igal rahvusvähemusse kuulval isikul on õigus kasutada oma perekonnanime (isanimi) ja eesnime vähemuse keeles ning õigus nende ametlikule tunnustamisele vastavalt poolte õigusaktides ette nähtud korrale.

2. Pooled kohustuvad tunnistama, et igal rahvusvähemusse kuulval isikul on õigus avalikult nähtavalt välja panna märke, pealdisi ja muid isiklikku laadi informatsiooni oma vähemuse keeles.

3. Püürkondades, kus rahvusvähemustesse kuuluvad isikud on traditsiooniliselt asunud või kus nende arv on suur, püüavad pooled oma õigusaktide raames ja vajaduse korral ka vastavalt lepingutele teiste riikidega, arvestades nimetatud isikute konkreetset olukorda, välja panna traditsioonilisi koha- ja tänavanimi ning muid avalikke topograafilisi viiteid ka vähemuse keeles, kui selliste viidete järele on piisav vajadus.

12. artikkel

1. Pooled võtavad vajaduse korral meetmeid haridus- ja teadusvallas, et edendada oma rahvusvähemuste ja -enamuse kultuuri, ajaloo, keele ja religiooni tundmist.

2. Sellega seoses tagavad pooled muu hulgas vastavad õpetajate täiendkoolituse võimalused ja õpikute kättesaadavuse ning soodustavad eri ühiskonnagruppidesse kuuluvate õpilaste ja õpetajate vahelisi sidemeid.

3. Pooled kohustuvad looma rahvusvähemustesse kuulvatele isikutele võrdseid võimalusi hariduse omandamiseks kõikidel tasemetel.

13. artikkel

1. Pooled tumistavad oma haridussüsteemide raames, et rahvusvähemusse kuulvatel isikutel on õigus asutada ja juhtida oma eraharidus- või -koolitusasutusi.
2. Selle õiguse kasutamine ei pane pooltele mingeid rahalisi kohustusi.

14. artikkel

1. Pooled kohustuvad tunnustama iga rahvusvähemusse kuulva isiku õigust õppida oma vähemuse keelt.
2. Piirkondades, kus rahvusvähemustesse kuuluvad isikud on traditsiooniliselt asunud või kus nende arv on suur, püüavad pooled võimaluste piires ja oma haridussüsteemide raames piisava vajaduse korral tagada rahvusvähemustesse kuulvatele isikutele võrdsed võimalused vähemuse keele õppimiseks või õpetuse saamiseks selles keeles.
3. Käesoleva artikli 2. lõiget rakendatakse, kahjustamata riigikeele õppimist või riigikeelset õpetust.

15. artikkel

Pooled loovad rahvusvähemustesse kuulvatele isikutele eeldused tegusaks osalemiseks kultuuri-, sotsiaal- ja majanduseelus ning ühiskonnaasjades, eelkõige neid puudutavas osas.

16. artikkel

Pooled loobuvad sammudest, mis muudavad elanikkonna proportsioone rahvusvähemustesse kuulvate isikute poolt asustatud piirkondades ning mis piiravad käesoleva raamkonventsiooni põhimõtetest tulenevaid õigusi ja vabadusi

17. artikkel

1. Pooled kohustuvad mitte sekkuma rahvusvähemustesse kuulvate isikute õigusesse luua ja hoida vabu ja rahumeelseid piirüleseid kontakte teistes riikides seaduslikult viibivate isikutega, eelkõige nendega, kellega nad jagavad ühist rahvuslikku, keelelist või usulist identiteeti või ühist kultuuripärandit.
2. Pooled kohustuvad mitte sekkuma rahvusvähemustesse kuulvate isikute õigusesse osaleda valitsusväliste organisatsioonide tegevuses nii riigisisel kui rahvusvahelisel tasandil.

18. artikkel

1. Pooled püüavad vajaduse korral sõlmida teiste, eelkõige naaberriikidega kahepoolseid ja mitmepoolseid lepinguid, et kindlustada vastavatesse rahvusvähemustesse kuulvate isikute kaitse.
2. Vajaduse korral võtavad pooled meetmeid piirülese koostöö ohutamiseks.

19. artikkel

Pooled kohustuvad austama ja täitma käesolevas raamkonventsioonis sätestatud põhimõtteid, tehes vajaduse korral vaid selliseid piiranguid või kitsendusi, mis on ette nähtud rahvusvahelistes õigusdokumentides, eelkõige inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, niivõrd, kuivõrd need on rakendatavad nimetatud põhimõtetest tulenevatele õigustele ja vabadustele.

III PEATÜKK

20. artikkel

Käesolevas raamkonventsioonis sätestatud põhimõtetest tulenevate õiguste ja vabaduste kasutamisel austab iga rahvusvähemusse kuuluv isik siseriiklike õigusakte ja teiste isikute õigusi, eelkõige enamusse või teistesse rahvusvähemustesse kuuluvate isikute õigusi,

21. artikkel

Käesolevas raamkonventsioonis ei saa midagi tõlgendada õigusena osaleda tegevuses või sooritada tegu, mis on vastuolus rahvusvahelise õiguse põhiprintsiipidega ja eelkõige riikide suveräänse võrdsuse, territoriaalse terviklikkuse ja poliitilise sõltumatuse põhimõtetega.

22. artikkel

Käesolevas raamkonventsioonis ei saa midagi tõlgendada selliste inimõiguste ja põhivabaduste piiramise või kitsendamisenä, mis on kindlustatud ükskõik millise osapoole õigusaktidega või mis tahes muu lepinguga, millega see osapool on ühinenud.

23. artikkel

Käesolevas raamkonventsioonis sätestatud põhimõtetest tulenevaid õigusi ja vabadusi, mida on käsitletud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja selle lisaprotokollide vastavates sätetes, tuleb mõista vastavuses nende sätetega.

IV PEATÜKK

24. artikkel

1. Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee jälgib, kuidas osapooled täidavad käesolevat raamkonventsiooni.

2. Pooled, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed, osalevad konventsiooni täitmise mehhanismis vastavalt kindlaksmääratavatele meetoditele.

25. artikkel

1. Ühe aasta jooksul, mis järgneb käesoleva raamkonventsiooni jõustumisele ükskõik millise osapoolte suhtes, edastab viimane Euroopa Nõukogu peasekretärile täieliku informatsiooni võetud seadusandlikest ja muudest meetmetest käesolevas raamkonventsioonis sätestatud põhimõtete täitmiseks.
2. Seejärel edastab iga osapool peasekretärile periooditi ja alati, kui Ministrite Komitee seda palub, täiendavat informatsiooni käesoleva raamkonventsiooni täitmise kohta.
3. Peasekretär toimetab käesoleva artikli alusel edastatud informatsiooni Ministrite Komiteele.

26. artikkel

1. Poolte võetud meetmete käesolevas raamkonventsioonis sätestatud põhimõtetele vastavuse hindamisel abistab Ministrite Komiteed nõuandekomitee, mille liikmed on rahvusvähemuste kaitse valdkonna eksperdid.
2. Nõuandekomitee koosseisu ja tegevuse määrab Ministrite Komitee käesoleva raamkonventsiooni jõustumisele järgneva aasta jooksul.

V PEATÜKK

27. artikkel

Käesolev raamkonventsioon avatakse allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. Kuni konventsiooni jõustumise kuupäevani on see avatud allakirjutamiseks ka kõigile teistele Ministrite Komitee poolt kutsutud riikidele. Konventsioon ratifitseeritakse, võetakse vastu või kinnitatakse. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

28. artikkel

1. Käesolev raamkonventsioon jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu kaksteist liikmesriiki on avaldanud nõusolekut ühineda konventsiooniga kooskõlas 27. artikli sätetega.
2. Mis tahes liikmesriigi suhtes, kes hiljem avaldab nõusolekut konventsiooniga ühineda, jõustub raamkonventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiuleandmise päevast.

29. artikkel

1. Pärast käesoleva raamkonventsiooni jõustumist ja konsultatsioone osalisriikidega võib Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee, Euroopa Nõukogu põhikirja artiklis 20.d ette nähtud enamuse poolt vastu võetud otsuse alusel, kutsuda konventsiooniga ühinema mis tahes Euroopa Nõukogu mitteliikmesriiki, kes on kutsutud konventsioonile alla kirjutama kooskõlas 27. artikli sätetega, kuid ei ole seda veel teinud, ning ka mis tahes teist mitteliikmesriiki.
2. Iga ühineva riigi suhtes jõustub raamkonventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil ühinemiskiri antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

30. artikkel

1. Iga riik võib allakirjutamise ajal või ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemiskirja hoiuleandmise ajal täpsustada territooriumi või territooriume, mille rahvusvaheliste suhete eest ta on vastutav ning mille suhtes kehtib käesolev raamkonventsioon.
2. Iga riik võib mis tahes hilisemal kuupäeval laiendada Euroopa Nõukogu peasekretärile adresseeritud avalduse alusel käesoleva raamkonventsiooni kehtivust avalduses täpsustatud mis tahes muule territooriumile. Selle territooriumi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele nimetatud avalduse peasekretärile laekumise päevast.
3. Kahe eelneva lõike alusel tehtud avalduse võib tühistada peasekretärile adresseeritud teatega mis tahes territooriumi suhtes, mis on fikseeritud selles avalduses. Tühistamine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil vastav teade laekub peasekretärile.

31. artikkel

1. Iga osapool võib igal ajal denonsseerida käesoleva raamkonventsiooni Euroopa Nõukogu peasekretärile adresseeritud teate alusel.
2. Denonsseerimine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuue kuu möödumisele sellise teate peasekretärile laekumise päevast.

32. artikkel

Euroopa Nõukogu peasekretär informeerib nõukogu liikmesriike, teisi allakirjutanud riike ja kõiki käesoleva raamkonventsiooniga ühinenud riike:

- a igast allakirjutamisest;
- b igast ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi hoiustamisest;
- c igast käesoleva raamkonventsiooni jõustumise kuupäevast kooskõlas 28., 29. ja 30. artikliga;

d igast muust käesoleva raamkonventsiooniga seotud sammust, teatest või edastatud informatsioonist.

Eelõeldu kinnituseks on selleks täielikult volitatud isikud käesolevale raamkonventsioonile alla kirjutanud .

Koostatud inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab kinnitatud koopiaid kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ja kõigile käesolevale raamkonventsioonile alla kirjutama või sellega ühinema kutsutud riikidele.

**Selgitused
rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni
juurde**

TAUST

1. Euroopa Nõukogu on uurinud rahvusvähemuste olukorda korduvalt enam kui neljakümne aasta jooksul. Juba oma tegevuse esimesel aastal (1949) tunnistas Parlamentaarne Assamblee aruandes, mille esitas õiguslike ja haldusküsimuste komitee, "rahvusvähemuste ulatuslikuma kaitse küsimuse" tähtsust. 1961. a. soovitas assamblee lisada teise lisaprotokolliga sätte, mis tagaks rahvusvähemustele teatavad õigused, mida Euroopa inimõiguste konventsioon (EIK) ei sisalda. Viimane viitab vaid "kuulumisele rahvusvähemusse", mida mainib diskrimineerimisvastane sätte 14. artiklis. Soovitus 285 (1961) oli ettepanek sõnastada rahvusvähemuste kaitset käsitleva artikli eelnõu järgnevalt:

"Isikuid, kes kuuluvad rahvusvähemusse, ei jäeta ilma õigusest kasutada, koos sama rühma teiste liikmetega ja üldise õiguskorra raamides, oma keelt, asutada oma koole ja saada haridust enda valitud keeles või kuulutada ja järgida oma usku."

2. Ekspertide komisjon, kellele oli tehtud ülesandeks kaaluda, kas sellist protokolliga on võimalik ja soovitatav koostada, katkestas oma tegevuse, kuni langetati lõplik otsus kohtuasjades keelekasutuse kohta Belgias, mis puudutasid haridusvaldkonnas kasutatavat keelt (Eur. Court H.R. Judgement of 27 July 1968, Series A No 6). 1973. a. otsustas komisjon, et õiguslikust seisukohast ei ole erilist vajadust muuta vähemuste õigusi EIK-le lisatava protokolliga sisuks. Ekspertid olid siiski arvamusel, et säärase protokolliga vastuvõtmiseks ei ole ühtki olulisemat õiguslikku takistust, kui seda peetakse muudel põhjustel soovitavaks.

3. Hiljem andis Parlamentaarne Assamblee Ministrite Komiteele soovitusi mitme poliitilise ja õigusliku meetme kohta, eriti protokolliga koostamiseks rahvusvähemuste kaitset puudutava konventsiooni küsimuses. Soovitus 1134 (1990) sisaldab loetelu põhimõtetest, mida Assamblee pidas vajalikuks, kaitsmaks rahvusvähemuste õigusi. 1991. a. oktoobris tehti inimõiguste juhtivkomisjonile (CDDH) ülesandeks kaaluda nii õiguslikust kui poliitilisest vaatenurgast, mis tingimustel saaks Euroopa Nõukogu alustada tegevust rahvusvähemuste kaitseks, võttes arvesse tööd, mida olid teinud Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverents (CSCE) ja ÜRO, ning selle peegeldusi Euroopa Nõukogus.

4. 1992. a. mais andis Ministrite Komitee CDDH-le korralduse uurida võimalust formuleerida konkreetsete rahvusvähemuste kaitset käsitlevad õigusstandardid. Sel eesmärgil moodustas CDDH ekspertide komisjoni (DH-MIN), mis vastavalt 1993. a. märtsis kinnitatud põhikirjale pidi tegema ettepanekuid selle valdkonna konkreetsete õigusstandardite kohta, pidades silmas asjaolu, et Euroopa Nõukogu ja CSCE sellealane töö täiendavad teineteist. CDDH ja DH-MIN võtsid arvesse erinevaid tekste, eriti aga ettepanekut Euroopa vähemusrahvuste kaitse konventsiooni kohta, mille esitas Demokraatia Õigusliku Arendamise Euroopa Komisjon (nn. Veneetsia komisjon), Austria ettepanekut EIK lisaprotokolliga kohta, EIK lisaprotokolliga eelnõud, mis sisaldas assamblee soovitus 1201 (1993), ning muid ettepanekuid. Uurimine kulmineerus CDDH 1993. a. 8. septembri aruandes Ministrite Komiteele. See sisaldas mitmesuguseid õigusstandardeid, mida selles valdkonnas võiks rakendada, ning õigusdokumente, milles neid esitada. Sellega seoses märkis CDDH, et termini "rahvusvähemused" tõlgendamisel ei ole konsensust.

5. Otsustav samm astuti 1993. a. 8. ja 9. oktoobril, kui Viinis tulid tippkohtumiseks kokku Euroopa Nõukogu liikmesmaade riigipead ja valitsusjuhid. Tollel kohtumisel otsustati, et Euroopa pöördeliste ajaloosündmuste käigus tekkinud rahvusvähemusi tuleb rahu ja stabiilsuse nimel kaitsta ja austada. Mis eriti ohuline, riigipead ja valitsusjuhid otsustasid võtta rahvusvähemuste kaitse suhtes õiguslikke kohustusi. Viini deklaratsiooni lisa II tegi Ministrite Komitee ülesandeks:

- töötada võimalikult kiiresti välja raamkonventsioon, kus on määratud kindlaks põhimõtted, mida lepinguosalisel riigid kohustuvad austama, kindlustamaks rahvusvähemuste kaitset; see dokument peab olema avatud ühinemiseks mitteliikmesriikidele;
- ahustada tööd protokollil kallal, mis kultuurivaldkonnas täiendaks Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni individuaalseid õigusi tagavate sätetega, eriti rahvusvähemustesse kuuluvate isikutele.

6. 1993. a. 4. novembril asutas Ministrite Komitee rahvusvähemuste kaitse erikomisjoni (CAHMIN). Selle põhikiri peegeldas Viinis vastu võetud otsuseid. Komisjon, mis moodustati Euroopa Nõukogu liikmesriikide ekspertidest, ahustas tööd 1994. a. jaanuari lõpus, kusjuures osalesid ka CDDH, kultuurialase koostöö komisjoni (CDCC), massimeedia juhtivkomisjoni (CDMM) ja Demokraatia Õigusliku Arendamise Euroopa Komisjoni esindajad; vaatlajatena osalesid CSCE ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kõrgemad rahvusvähemuste volinikud.

7. 1994. a. 15. aprillil esitas CAHMIN Ministrite Komiteele vaaherapordi, mis seejärel edastati Parlamentaarsete Assambleele (Doc. 7109). Oma 94. istungjärgul 1994. a. mais avaldas Ministrite Komitee rahulohu edusammude üle, mis olid saavutatud Viini deklaratsioonis sisalduvaid põhimõtteid järgides.

8. Teatava osa raamkonventsiooni sätetest, mis nõudsid poliitilist arbitreerimist, ning need, mis puudutasid täitmise jälgimist, töötas välja Ministrite Komitee (517bis meeting of Ministers' Deputies, 7 October 1994).

9. 1994. a. 10.-14. oktoobrini toimunud koosolekul otsustas CAHMIN esitada raamkonventsiooni eelnõu Ministrite Komiteele, kes oma 95. ministrite istungjärgul 1994. a. 10. novembril teksti heaks kiitis. Raamkonventsioon avati allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ...

ÜLDMÄRKUSED

Raamkonventsiooni eesmärgid

10. Raamkonventsioon on esimene mitmepoolne õiguslikult siduv dokument, kus käsitletakse rahvusvähemuste kaitse üldisi küsimusi. Selle eesmärk on määratleda õiguspõhimõtted, mida riigid kohustuvad järgima, kindlustamaks rahvusvähemuste kaitset. Seega on Euroopa Nõukogu andnud sisu Viini deklaratsioonis esitatud üleskutsele (lisa II) muuta Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverentsi (CSCE) poolt vastu võetud poliitilised kohustused

niivõrd, kuivõrd see on võimalk, õiguslikeks kohustusteks.

Lähenemisviisid ja aluspõhimõtted

11. Kuna lahendamist vajasisid väga paljud erinevad olukorrad ja probleemid, tehti raamkonventsiooni jaoks teatav valik. See sisaldab peamiselt programmsätteid, mida pooled võtavad järgida. Need sätted, mida ei saa otseselt rakendada, jätavad asjaosalistele rükkidele teatava otsustusõiguse eesmärkide elluviimisel, mida nad on kohustunud saavutama, võimaldades seega võtta arvesse konkreetseid tingimusi.

12. Tuleb märkida, et raamkonventsioon ei defineeri rahvusvähemuse mõistet. Otsustati pragmaatilise lähenemisviisi kasuks, kuna leiti, et praegusel etapil on võimatu jõuda definitsioonini, mis leiaks kõigi Euroopa Nõukogu liikmesrikkide üldise toetuse.

13. Käesolevas raamkonventsioonis esitatud põhimõtted rakendatakse ellu osalisrikkide siseriiklike õigusaktide ja vastava valitsuspoliitika kaudu. See ei tähenda kollektiivsete õiguste tunnustamist. Rõhk on asetatud rahvusvähemusse kuuluvate isikute kaitsmisele, kes võivad neid õigusi kasutada nii individuaalselt kui koos teistega (vt. 3. artikli 2. lõige). Selles mõttes järgib raamkonventsioon sama lähenemismurka kui tekstid, mille on vastu võtnud teised rahvusvahelised organisatsioonid.

Raamkonventsiooni struktuur

14. Preambula kõrval on raamkonventsioonis sisuline osa, mis jaguneb viieks.

15. I peatükk sätestab üldises sõnastuses teatud aluspõhimõtted, mis võivad heita valgust raamkonventsiooni teistele sisulistele sätetele.

16. II peatükk sisaldab konkreetsete põhimõtete loetelu.

17. III peatükk sisaldab erinevaid sätteid, mis puudutavad raamkonventsiooni tõlgitsemist ja rakendamist.

18. IV peatükk sisaldab sätteid, mis puudutavad raamkonventsiooni täitmise jälgimist.

19. V peatükk sisaldab lõppsätteid, mille aluseks on Euroopa Nõukogu konventsioonide ja lepingute jaoks sõnastatud näidislõppsätted.

RAAMKONVENTSIOONI SÄTETE KOMMENTAAR

PREAMBULA

20. Preambulas esitatakse põhjused, miks käesolev raamkonventsioon välja töötati, ja selgitatakse teatavaid põhiküsimusi, mis koostajatele muret tegid. Juba algussõnad annavad märku, et dokumendiga võivad ühineda ja selle ratifitseerida riigid, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed (vt. 27. artikkel).

21. Preambulas viidatakse Euroopa Nõukogu põhikirjalisele eesmärgile ning ühele meetodile, mille abil seda eesmärki püütakse saavutada: inimõiguste ja põhiõiguste säilitamine ja edasine ellurakendamine.
22. Viidatakse ka Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide Viini deklaratsioonile, dokumendile, mis oli käesolevale raamkonventsiooni alus (vt. ka eespool 5. punkti). Tegelikult on nimetatud deklaratsioon, eriti selle lisa II, suuresti mõjutanud preambula teksti.
23. Preambulas räägitakse veel põgusalt kolmest muust inspiratsiooniallikast, mis mõjutasid raamkonventsiooni sisu: Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (EIK) ning ÜRO ja CSCE dokumendid, milles sisalduvad rahvusvähemuste kaitse kohustused .
24. Preambula, mille sõnastust on inspireerinud ÜRO rahvus- või etnilistesse, usulistesse ja keelelistesse vähemustesse kuuluvate isikute õiguste deklaratsiooni (resolutsioon 47/135, mille Peaassamblee võttis vastu 1992. a. 18. detsembril) 1. artikli 1. lõige, väljendab Euroopa Nõukogu ja tema liikmesriikide muret ohu pärast, mis varitseb rahvusvähemuste eksistentsi.
25. Kuna raamkonventsioon on avatud riikidele, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed, ning kindlustamaks laiahaardelisemat lähenemist, otsustati sellesse lülitada põhimõtted, millest tulenevad õigused ja vabadused tagab juba EIK või selle juurde kuuluvad protokollid (sellega seoses vt. ka raamkonventsiooni 23. artiklit).
26. Viide ÜRO konventsioonidele ja deklaratsioonidele meenutab ülemaailmsel tasandil tehtud tööd, näiteks tsiviil- ja poliitiliste õiguste konventsiooni (27. artikkel) ja rahvus- või etnilistesse, usulistesse ja keelelistesse vähemustesse kuuluvate isikute õiguste deklaratsiooni. Samas ei laiene see viide ühelegi rahvusvähemuse definitsioonile, mis nimetatud tekstides võivad sisalduda.
27. Viide CSCE poolt vastu võetud kohustustele peegeldab Viini deklaratsiooni lisas II väljendatud soovi, et Euroopa Nõukogu seaks endale ülesande muuta poliitilised kohustused niivõrd, kuivõrd see on võimalik, õiguslikeks kohustusteks. Eriti oli raamkonventsiooni väljatöötamisel suunanäitajaks Kopenhaageni dokument.
28. Preambula eelviimane lõige sõnastab raamkonventsiooni peamise eesmärgi: kindlustada rahvusvähemuste ja nendesse kuuluvate isikute õiguste tõhus kaitse. Seal rõhutatakse ka, et mainitud tõhus kaitse tuleb tagada seaduste ülimuslikkuse alusel, austades seejuures riikide territoriaalset terviklikkust ja rahvuslikku suveräänsust.
29. Viimase lõike ülesanne on näidata, et raamkonventsiooni sätted ei ole otseselt rakendatavad. Selles ei räägita poolte õiguspraktikast ja seadustest, mis puudutavad rahvusvaheliste lepingute vastuvõtmist siseriiklikus õigussüsteemis.

I PEATÜKK

1. artikkel

30. 1. artikli peamine ülesanne on näidata, et rahvusvähemuste kaitse, mis moodustab inimõiguste kaitse lahutamatu osa, ei kuulu riikide ainupädevusse. Sõnastus "moodustab rahvusvahelise inimõiguste kaitse lahutamatu osa" ei anna EIK alusel loodud organitele pädevust tõlgendada käesolevat raamkonventsiooni.

31. Artikkel käsitleb rahvusvähemuste kaitset üldiselt ning sellistesse vähemustesse kuuluvate isikute õigusi ja vabadusi. See vahetegemine ja sõnastuse erinevus teevad selgeks, et ei kavandata rahvusvähemuste kollektiivseid õigusi (vt. ka 3. artikli kommentaari). Seejuures tunnistavad pooled, et rahvusvähemuse kaitset võib tagada sellisesse vähemusse kuuluvate isikute õiguste kaitsmisega.

2. artikkel

32. Selles artiklis on antud raamkonventsiooni rakendamise põhimõtted. Muu hulgas inspireeris artikli sõnastust ÜRO deklaratsioon rahvusvahelise õiguse põhimõtetest, mis puudutavad riikidevahelisi sõbralikke suhteid ja koostööd kooskõlas ÜRO hartaga (Peaassamblee resolutsioon 2625 (XXV) 1970. a. 24. oktoobrist). Põhimõtted, millest artikkel räägib, on küll üldised, kuid neil on ülimalt oluline tähtsus valdkonnas, mida raamkonventsioon käsitleb.

3. artikkel

33. Selles artiklis sisaldub kaks erinevat, kuid omavahel seotud põhimõtet, mis esitatakse kahes eri lõikes.

1. lõige

34. Esmalt tagab 1. lõige kõigile rahvusvähemusse kuuluvatele isikutele vabaduse otsustada, kas nad soovivad kasutada kaitset, mis tuleneb käesolevas raamkonventsioonis esitatud põhimõtetest.

35. See lõige ei anna isikule õigust otsustada mingisse rahvusvähemusse kuulumist oma surva järgi. Isiku subjektiivne valik on lahutamatu seotud tema identiteeti puudutavate objektivsete kriteeriumidega.

36. Järgnevalt sätestab 1. lõige, et vaba valiku õigusest, mille ta tagab, või selle valikuga seotud õiguste kasutamisest ei tohi tuleneda mingit kahju. Sätte see osa peab tagama, et valikuvabaduse kasutajat ei kahjustataks ka kaudselt.

2. lõige

37. 2. lõige sätestab, et raamkonventsiooni põhimõtetest tulenevaid õigusi ja vabadusi saab kasutada nii individuaalselt kui koos teistega. Seega tunnustatakse mainitud õiguste ja vabaduste ühise kasutamise võimalust, mis erineb kollektiivsete õiguste mõistest. Sõna "teised" tuleb mõista võimalikult laias tähenduses. See hõlmab nii isikuid, kes kuuluvad samasse või teise rahvusvähemusse, kui ka neid, kes kuuluvad enamusse.

II PEATÜKK

4. Artikkel

38. Selle artikli ülesanne on tagada võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise põhimõtete rakendatavus rahvusvähemustesse kuuluvate isikute suhtes. Artikli sätteid tuleb käsitada käesoleva raamkonventsiooni kontekstis.

1. ja 2. lõige

39. 1. lõikes lähenetakse neile põhimõtetele klassikalisest vaatenurgast. 2. lõige rõhutab, et rahvusvähemusse ja enamusse kuuluvate isikute täieliku ja tegeliku võrdõiguslikkuse edendamisel võib osutada vajalikuks, et pooled võtaksid erimeetmeid, mis arvestavad kõne all olevate isikute konkreetset olukorda. Säärased meetmed peavad olema adekvaatsed, s.t. vastama proportsionaalsuse põhimõttele, et ära hoida teiste isikute õiguste rikkumist või nende diskrimineerimist. Ühtlasi nõuab see põhimõte, et need meetmed ei ulatuks ei ajalisel ega mahulisel plaanis kaugemale sellest, mis on vajalik täieliku ja tegeliku võrdõiguslikkuse saavutamiseks.

40. Käesolevasse raamkonventsiooni ei ole lülitatud sätteid, mis konkreetsetel viisidel käsitleksid võrdsete võimaluste põhimõtet. Vastavaid sätteid peeti ebavajalikeks, kuna sellele põhimõttele viidatakse käesoleva artikli 2. lõikes. Kuna 1. lõikes on sõnastatud mittediskrimineerimise põhimõte, leiti, et see kehtib ka liikumisvabaduse suhtes.

Lõige 3

41. Lõike 3 ülesanne on teha selgeks, et lõikes 2 viidatud meetmeid ei saa käsitleda vastuolus olevatena võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetega. Lõike eesmärk on tagada rahvusvähemustesse kuuluvatele isikutele tegelik võrdõiguslikkus enamusse kuuluvate isikutega.

5. artikkel

42. Põhimõtteliselt on käesolev artikkel suunatud sellele, et rahvusvähemustesse kuuluvad isikud võiksid alal hoida ja arendada oma kultuuri ning säilitada oma identiteeti.

1. lõige

43. 1. lõikes sisaldub kohustus luua selleks vajalikud eeldused. Lõikes on loetletud rahvusvähemuse identiteedi neli põhilist elementi. See säte ei tähenda, et kõik rahvuslikud, kultuurilised, keelelised või usulised erinevused peaksid viima rahvusvähemuse loomiseni (vt. selles küsimuses ka 1991. a. Genfis peetud CSCE ekspertide nõupidamise aruande II osa 4. punkti).

44. Viide traditsioonidele ei tunnusta ega kiida heaks kombeid, mis on vastuolus riigisiseste õigusaktide või rahvusvaheliste standarditega. Traditsioonilised kombes alluvad piirangutele, mis tulenevad õiguskorda tagavatest nõudmistest.

2. lõige

45. 2. lõike ülesanne on kaitsta rahvusvähemustesse kuuluvaid isikuid nende tahte vastase assimileerimise eest. Lõige ei keela vabatahtlikku assimileerumist.

46. 2. lõige ei takista pooli astumast samme oma üldise integratsioonipoliitika raames. Seega tunnistab käesolev lõige ühiskonna ühtsuse tähtsust ning peegeldab preambulas väljendatud taotlust, et kultuuriline mitmekesisus oleks mitte ühiskonna lõhenemise, vaid selle rikastamise allikas ja tegur.

6. artikkel

47. See artikkel peegeldab küsimusi, mille üle väljendatakse muret Viini deklaratsiooni lisas III (rassismi-, ksenofoobia-, antisemitismi- ja sallimatusevastase võitluse deklaratsioon ning vastav tegevuskava).

1. lõige

48. 1. lõige rõhutab sallivuse ja kultuuridevahelise dialoogi vaimu ning rõhutab vajadust, et pooled süvendaksid vastastikust austamist, mõistmist ja koostööd kõigi vahel, kes elavad nende territooriumil. Konkreetset mainitakse hariduse, kultuuri ja meedia valdkondi, sest neid peetakse mainitud eesmärkide saavutamisel eriti olulisteks.

49. Et tugevdada sotsiaalset ühtsust, on käesolev lõige muu hulgas suunatud ka sallivuse ja kultuuridevahelise dialoogi edendamisele, kaotamaks tõkkeid teel rahvus-, kultuuri-, keele- ja usurühmadesse kuuluvate isikute eest seeläbi, et toetatakse kultuuridevahelisi organisatsioone ja liikumisi, mille taotlus on süvendada vastastikust austust ja mõistmist ning integreerida säärased isikud ühiskonda, säilitades samal ajal nende identiteedi.

2. lõige

50. Käesoleva lõike on inspireerinud CSCE Kopenhaageni dokumendi lõige 40.2. Selle kohustuse eesmärk on tagada kaitse kõikidele isikutele, kes kannatavad diskrimineerimise, vaenulikkuse või vägivalda all või keda sellega on ähvardatud, hoolimata vastavate tegude või ähvarduste allikast.

7. artikkel

51. Selle artikli eesmärk on tagada, et austataks iga rahvusvähemusse kuuluva isiku õigust artiklis mainitud põhivabadustele. Loomulikult on need vabadused üldised, s.t. nad kehtivad kõigi isikute suhtes, hoolimata sellest, kas nad kuuluvad rahvusvähemusse või mitte (vt vastavaid sätteid EIK 9., 10. ja 11. artiklis), kuid nad on eriti olulised rahvusvähemuste kaitsmisel. Põhjustel, mis on mainitud eespool toodud preambula kommentaaris, otsustati lülitada artiklisse mõningaid kohustusi, mis sisalduvad juba EIK-s.

52. See säte võib poolte jaoks tähendada teatavaid positiivseid kohustusi kaitsta juba mainitud vabadusi rikkumiste eest, mis ei lähtu riigi poolt. EIK kohaselt tunnustab Euroopa Inimõiguste Kohus sääraste positiivsete kohustuste võimalikkust.

53. Mõningaid 7. artiklis mainitud vabadusi käsitletakse lähemalt 8. ja 9. artiklis.

8. artikkel

54. See artikkel sätestab usuvabaduse kaitsmiseks täpsemad reeglid, kui seda teeb 7. artikkel. Sõim on ühendatud ühtseks sätteks mitmed elemendid CSCE Kopenhaageni dokumendi lõigetest 32.2, 32.3 ja 32.6. Loomulikult kehtib mainitud vabadus kõigi isikute suhtes ja vastavalt 4. artiklile peavad seda kasutada saama ka rahvusvähemusse kuuluvad isikud. Tulenevalt selle vabaduse olulisusest praeguses kontekstis peeti äärmiselt asjakohaseks pöörata sellele erilist tähelepanu.

9. artikkel

55. Selles artiklis on väljendusvabaduse kaitsmise reeglid esitatud detailsemalt kui 7. artiklis.

1. lõige

56. Käesoleva lõike esimese lause sõnastamisel oli aluseks EIK 10. artikli 1. lõik. Ehkki mainitud lause viitab konkreetselt õigusele saada ja edastada informatsiooni ja ideid vähemuse keeles, on sõim ühtlasi mõeldud vabadust saada ja edastada informatsiooni ja ideid enamuse või mõnes muus keeles.

57. Käesoleva lõike teine lause sisaldab kohustuse välistada diskrimineerimine ligipääsul meediale. Sõnad "oma õigusaktide raames" lisati, kaitsmaks põhiseaduslikke sätteid, mis võivad piirata lepingupoole võimalusi reguleerida ligipääsu meediale.

2. lõige

58. Selle lõike sõnastuse aluseks oli EIK 10. artikli 1. lõige.

59. Raadio- ja telesaadete edastamise ning filmittelevõtete litsentsimine ei tohi olla diskrimineeriv ning peab rajanema objektiivsetel kriteeriumidel. Nende nõuete lisamist, mida otseselt ei mainita EIK 10. artikli 1. lõikes, peeti vajalikuks dokumendi puhul, mille eesmärk on kaitsta rahvusvähemusse kuuluvaid isikuid.

60. Sõna "raadio-", mis esineb ka käesoleva artikli 3. lõikes, ei esine vastavas EIK 10. artikli lauses. Seda kasutatakse peegeldamiseks kaasaegset terminoloogiat ja see ei märgi olulist tähenduslikku erinevust EIK 10. artiklist.

3. lõige

61. Selle lõike esimene lause, mis käsitleb trükimeedia loomist ja kasutamist, sisaldab kohustust, mis on põhimõtteliselt negatiivne, kuna paindlikumalt sõnastatud teine lause rõhutab positiivset kohustust raadio- ja telesaadete edastamise valdkomas (nt. sagedusalade jaotamine). See erinevus peegeldab võimalike kasutatavate sagedusalade suhtelist nappust ning reguleerimise vajadust selles valdkomas. Rahvusvähemusse kuuluvate isikute õigusele taotleda finantseerimist meedia asutamiseks ei ole otseselt viidatud, sest seda õigust peeti iseenesestmõistetavaks.

4. lõige

62. See lõige rõhutab vajadust erimeetmete järele, millel oleks kaheksugune eesmärk: lihtsustada rahvusvähemusse kuuluvate isikute ligipääsu meediale ning edendada sallivust ja kultuurilist mitmekesisust. Väljendit "adekvaatseid meetmeid" kasutati põhjustel, mis on esitatud kommentaaris 4. artikli 2. lõikele (vt. 39. punkt), kus on kasutatud samu sõnu. Käesolev lõige täiendab kohustust, mis on sätestatud 9. artikli 1. lõike viimases lauses. Lõikes ette nähtud meetmete hulka võiks näiteks kuuluda vähemuse raadio- ja telesaadete edastamise või vähemusega tegelevate saadete finantseerimine ning/või võimaluse pakkumine rühmadevaheliseks dialoogiks või, austades ajakirjanduse sõltumatust, soovitusel andmine trükimeedia toimetustele ja saatejaamadele võimaldada rahvusvähemustele ligipääs oma meediumile.

10. artikkel

1. lõige

63. Iga rahvusvähemusse kuuluva isiku õigus vabalt ja ilma sekkumiseta kasutada oma vähemuse keelt on ülimalt oluline. Vähemuse keele kasutamine kujutab endast ühte peamist vahendit, kuidas säärased isikud saavad realiseerida ja säilitada oma identiteeti. Samuti võimaldab see neil kasutada väljendusvabadust. "Avalikult" tähendab näiteks avalikku kohta, väljaspool hooneid või teiste isikute juuresolekul, kuid see ei puuduta mingil moel suhteid riigivõimuorganitega, mida käsitleb käesoleva artikli 2. lõige.

2. lõige

64. Käesolev säte ei kata kõiki riigivõimuorganite ja rahvusvähemustesse kuuluvate isikute vahelisi suhteid. See piirdub vaid haldusorganitega. Samas tuleb viimaseid tõlgendada laialt, nii et nende hulka kuuluksid näiteks ka ombudsmanid. Tunnistades võimalikke rahalisi, administratiivseid (eriti sõjaväega seonduvas) ja tehnilisi raskusi, mis kaasnevad vähemuskeelte kasutamisega rahvusvähemustesse kuuluvate isikute ja haldusorganite vahelisel suhtlemisel, on käesolev säte sõnastatud väga paindlikult, jättes pooltele laia otsustusvabaduse.

65. Kui 2. lõikes sätestatud kaks tingimust on täidetud, tuleb pooltel püüelda selle poole, et suhetes haldusorganitega saaks võimalikult ulatuslikult kasutada vähemuskeelt. Tegelik vajaduse olemasolu peab objektiivsete kriteeriumide alusel hindama riik. Ehkki osalisriikidel tuleb teha kõik nimetatud põhimõtte rakendamiseks, näitab väljend "võimalikult ulatuslikult", et arvesse võib võtta mitmesuguseid tegureid, eriti konkreetse osapoole rahalisi võimalusi.

66. Poolte vähemuskeelte kasutamist puudutavad kohustused ei mõjuta mingil määral konkreetse riigi ametliku keele või ametlike keelte staatust. Veelgi enam, raamkonventsioon hoidub tahtlikult defineerimast piirkondi, kus rahvusvähemusse kuuluvad isikud on traditsiooniliselt asunud või kus nende arv on suur. Eelistatavamaks peeti paindlikumat sõnastust, mis lubab arvesse võtta iga osapoole konkreetseid tingimusi. Väljendus "traditsiooniliselt asunud" ei viita ajaloolistele vähemustele, vaid ainult neile, kes praegu elavad samas geograafilises piirkonnas (vt. samuti 11. artikli 3. lõige ning 14. artikli 2. lõige).

3. lõige

67. See lõige tugineb teatavatele sätetele, mis sisalduvad EIK 5, ja 6. artiklis. Lõige piirdub nendes artiklites ette nähtud kaitseabinõudega.

11. artikkel

1. lõige

68. Käesoleva kohustuse praktilisuse tõttu on säte sõnastatud nii, et pooltel oleks võimalik rakendada seda oma konkreetsete tingimuste valguses. Näiteks võivad pooled kasutada ametliku keele tähestikku, et kirjutada rahvusvähemusse kuuluva isiku nime(sid) selle (nende) foneetilisel kujul. Isikud, keda on sunnitud loobuma oma algsest (algsetest) nimest (nimedest) või kelle nime(sid) on muudetud vägivaldselt, peaksid võima selle (need) taastada, välja arvatud loomulikult erandjuhud, kui tegemist on õiguste kuritarvitamisega ning nime(sid) on muudetud pettuse eesmärgil. Peetakse silmas, et poolte õigusaktid selles vallas hakkaksid vastama rahvusvähemuste kaitset puudutavate rahvusvaheliste põhimõtetele.

2. lõige

69. Käesolevas lõikes sisalduv kohustus puudutab isiku õigust "avalikult nähtavalt välja panna märke, pealdisi ja muud isiklikku laadi informatsiooni oma vähemuse keeles". Loomulikult ei tähenda see, et rahvusvähemustesse kuulvatelt isikutelt ei võiks lisaks nõuda ka ametliku keele ja/või teiste vähemuskeelte kasutamist. Väljendus "isiklikku laadi" hõlmab kõike, mis ei ole ametlik.

3. lõige

70. Selle artikli eesmärk on toetada võimalust, et koha- ja tänavanimed ning muud avalikud topograafilised viited oleksid ka vähemuskeeles. Käesoleva põhimõtte rakendamisel on pooltel õigus võtta arvesse konkreetseid tingimusi ja oma õigusakte, s. h. tarviduse korral ka lepinguid teiste riikidega. Teiselt poolt ei välistata säärase lepingute sõlmimise võimalust. Samuti peetakse silmas, et olemasolevate lepingute õiguslikult siduv iseloom ei tohi kannatada. Käesolev säte ei nõua vähemuskeelsete kohanimed ametlikku tunnustamist.

12. artikkel

71. See artikkel taotleb nii rahvusvähemuste kui rahvastikus enamuses oleva rahvuse kultuuri, ajaloo, keele ja religiooni tundmise edendamist interkultuurilises plaanis (vt. 6. artikli 1. lõige). Eesmärk on luua sallivuse ja dialoogi õhkkond, millele viidatakse raamkonventsiooni preambulas ning riigipeade ja valitsusjuhtide Viini deklaratsiooni lisas II. Teises lõikes sisalduv loetelu ei ole ammendav; väljendust "õpikute kättesaadavus" mõistetakse nii, et see hõlmab ka õpikute avaldamist ja nende soetamist teistes riikides. Kohustus edendada rahvusvähemustesse kuuluvate isikute võrdseid võimalusi hariduse omandamiseks kõigil tasanditel peegeldab muret, mida väljendati Viini deklaratsioonis.

13. artikkel

1. lõige

72. Poolte kohustust tunnustada rahvusvähemustesse kuuluvate isikute õigust asutada ja juhtida oma eraharidus- või -koolitusasutusi tuleb vaadelda nõuete taustal, mis on kehtestatud nende rahvusliku haridussüsteemi jaoks, eriti mis puudutab kohustusliku hariduse reguleerimist. Käesolevas artiklis käsitletavat asutusi võib allutada samale kontrollile, mis kehtib teiste asutuste jaoks, eriti mis puudutab õpetamise taset. Kui vastavad nõuded on täidetud, on oluline, et antavat kvalifikatsiooni tunnustataks ametlikult. Osapoolte õigusaktide vastav osa peab rajanema objektiivsetel kriteeriumidel ning järgima diskrimineerimise lubamatuse põhimõtet.

2. lõige

73. 1. lõikes mainitud õiguse kasutamine ei too lepingupoolele kaasa rahalisi kohustusi, kuid ei välista toetuse võimaldamist.

14. artikkel

1. lõige

74. Kohustus tunnustada iga rahvusvähemusse kuuluva isiku õigust õppida oma vähemuse keelt puudutab üht peamist vahendit, mille kaudu need isikud saavad realiseerida ja säilitada oma identiteeti. Selles suhtes ei saa olla mingeid erandeid. Arvestades 2. lõikes mainitud põhimõtteid, ei too käesolev lõige endaga kaasa riigi kohustust astuda positiivseid samme, eriti rahalisi.

2. lõige

75. See säte puudutab vähemuse keele õpetamist ja selles keeles hariduse andmist. Tunnistades võimalikke rahalisi, administratiivseid ja tehnilisi raskusi, mis on seotud vähemuse keele õpetamise ja selles keeles hariduse andmisega, on säte sõnastatud väga pändlikult, jättes pooltele suure otsustusvabaduse. Kohustus püüda tagada vähemuse keele õpetamine ja selles keeles hariduse andmine sõltub mitmest tingimusest; eriti oluline on, et vastavatesse rahvusvähemustesse kuuluvatel isikutel oleks selle järele piisav vajadus. Väljendus "võimaluse korral" viitab, et säärase õpetuse andmine sõltub lepingupoole käsutuses olevatest vahenditest.

76. Tekstis on tahtlikult hoidutud defineerimast pändlikku väljendust "piisav vajadus", mis võimaldab pooltel võtta arvesse konkreetseid tingimusi oma maal. Pooltel on säärase õpetuse tagamine võimalik korraldada mitmel viisil ja mitmesuguste vahenditega, võttes arvesse oma haridussüsteemi konkreetseid võimalusi.

77. Mainitud alternatiivid käesolevas lõikes -- võimalused vähemuse keele õppimiseks või õpetuse saamiseks selles keeles -- ei välista teineteist. Ehkki 14. artikli 2. lõige ei pane riikidele kohustust teha mõlemat, ei takista selle sõnastus rakendamast ei vähemuskeele õpetamist ega õpetust vähemuskeeles. Kakskeelne õpetus võib olla üks vahend käesoleva sätte eesmärgi saavutamiseks. Sellest lõikest tulenevat kohustust võib laiendada koolieelsele haridusele.

3. lõige

78. Võimalused õppida vähemuskeelt või saada selles keeles õpetust ei tohi kahjustada ametliku keele õppimist või õpetuse saamist selles keeles. Ametliku keele tundmine on ju tõepoolest ühiskonna ühtsuse ja integratsiooni tegur.

79. Riigid, kus on rohkem kui üks ametlik keel, peavad ise lahendama konkreetset küsimust, mida käesoleva sätte rakendamine endaga kaasa toob.

15. artikkel

80. See artikkel nõuab pooltelt, et nad looksid vajalikud eeldused rahvusvähemustesse kuuluvate isikute tegusaks osalemiseks kultuuri-, sotsiaal- ja majanduselus ning ühiskonnaasjades, eriti neid puudutavas osas. Artikkel on eelkõige suunatud rahvusvähemustesse ja -enamusse kuuluvate isikute vahelise tegeliku võrdsuse edendamisele. Et luua rahvusvähemusse kuuluvatele isikutele vajalikke eeldusi sääraseks osalemiseks, võiksid pooled oma põhiseaduslike süsteemide raames muu hulgas astuda järgmisi samme:

- konsulteerida säärase isikutega, kasutades selleks asjakohaseid mehhanisme ning tehes seda eelkõige läbi nende esindusinstitutionide, kui lepingupoole kavandavad õigusakte või haldusotsuseid, mis tõenäoliselt neid isikuid otseselt puudutavad;
- kaasata säärase isikuid üldriiklike ja regionaalsete arengukavade ja -programmide ettevalmistamisse, elluviimisse ja hindamisse, kui mainitud kavad ja programmid tõenäoliselt neid isikuid otseselt puudutavad;

- teha koostöös säärase isikutega uurimusi, hindamaks kavandatud arengutegevuse võimalikku mõju neile;
- võimaldada rahvusvähemusse kuuluvatele isikutele tegusalt osaleda otsuste langetamisel ja valitud organites nii riiklikul kui kohalikul tasandil;
- detsentraliseeritud või kohalikud valitsemisvormid.

16. artikkel

81. Käesoleva artikli eesmärk on pakkuda kaitset sammude vastu, mis muudavad elanikkonna proportsioone rahvusvähemustes kuuluvate isikute poolt asustatud piirkondades ning mis on suunatud käesolevas raamkonventsioonis sätestatud põhimõtetest tulenevate õiguste ja vabaduste piiramisele. Selliste sammude hulka kuuluvad näiteks eksproprieerimine, eluasemest väljatõstmine ja väljasaatmine või administratiivpiiride muutmine, mille eesmärk on nimetatud õiguste ja vabaduste kasutamise kitsendamine.

82. See artikkel keelustab üksnes sammud, mis on suunatud käesolevas raamkonventsioonis sätestatud põhimõtetest tulenevate õiguste ja vabaduste piiramisele. Peeti võimatuks laiendada keelustamist sammudele, mille tulemusel need õigused ja vabadused ahenevad, sest säärase sammud võivad mõnikord olla täiesti õigustatud ja legitiimsed. Näitena võiks tuua mingi küla elanike ümberasustamise tammi ehitamise tõttu.

17. artikkel

83. Käesolevas artiklis sisaldub kaks kohustust, mis on olulised rahvusvähemusse kuuluvate isikute kultuuri hoidmiseks ja arendamiseks ning nende identiteedi säilitamiseks (vt. 5. artikli 1. lõige). Esimene lõige käsitleb õigust luua ja hoida vabu ja rahumeelseid piiriüleseid kontakte, teine lõige aga kaitseb õigust osaleda valitsusväliste organisatsioonide tegevuses (vt. sellega seoses ka 7. artikli sätteid kogunemis- ja ühinemisvabaduse kohta).

84. Artikli sätted rajanevad suurel määral CSCE Kopenhaageni dokumendi lõigetele 32.4 ja 32.6. Peeti ebavajalikuks lisada selgesõnaline säte õiguse kohta luua ja hoida kontakte riigi territooriumil, sest oldi arusaamisel, et seda katavad adekvaatselt raamkonventsiooni muud sätted, eriti 7. artikkel, mis käsitleb kogunemis- ja ühinemisvabadust.

18. artikkel

85. Käesolev artikkel kutsub üles lepingupooli, juhul kui seda õigustab konkreetne olukord, sõlmima lisaks olemasolevatele rahvusvahelistele lepingutele kahe- ja mitmepoolseid rahvusvähemuste kaitse lepinguid. Samuti õhutab artikkel tegema piiriülest koostööd. Nagu rõhutatakse Viini deklaratsioonis ja selle lisas II, on säärase lepingud ja koostöö olulised, edendamaks sallivust, stabiilsust ja rahu.

1. lõige

86. Kahepoolseid lepinguid, mida näeb ette see lõige, võiks sõlmida näiteks kultuuri-, haridus- ja infovallas.

2. lõige

87. See lõige märgib ära piiriülese koostöö tähtsuse. Riikidevaheline informatsiooni ja kogemuste vahetus on ohuline vahend, süvendamaks vastastikust mõistmist ja usaldust. Eelkõige on piiriülese koostöö eelis see, et ta võimaldab lahendusi, mis arvestavad vastavate isikute konkreetseid soove ja vajadusi.

19. artikkel

88. Käesolev artikkel sätestab piirangute või kitsenduste võimahuse. Kui käesolevas raamkonventsioonis sisalduvatel kohustustel on vasted muudes rahvusvahelistes õigusdokumentides, eelkõige EIK-s, on lubatavad ainult neis dokumentides sätestatud piirangud ja kitsendused. Kui käesolevas raamkonventsioonis sätestatud kohustustel ei ole vasteid muudes rahvusvahelistes õigusdokumentides, on lubatavad ainult sellised asjakohased piirangud ja kitsendused, mis muudes õigusdokumentides (nagu näiteks EIK) kehtivad teistsuguste kohustuste suhtes.

III PEATÜKK

20. artikkel

89. Isikuilt, kes kuuluvad rahvusvähemustesse, nõutakse riigi põhiseaduse ja muude siseriiklike õigusaktide austamist. Samal ajal on selge, et viide riigisisestele õigusaktidele ei anna pooltele õigust ignoreerida käesoleva raamkonventsiooni sätteid. Rahvusvähemustesse kuuluvad isikud peavad samuti austama teiste isikute õigusi. Selles suhtes võib viidata olukordadele, mille puhul rahvusvähemustesse kuuluvad isikud on vähemuses kogu riigi tasandil, kuid moodustavad enamuse riigi ühes piirkonnas.

21. artikkel

90. Käesolev säte rõhutab rahvusvahelise õiguse põhiprintsiipide tähtsust ning märgib ära, et rahvusvähemustesse kuuluvate isikute kaitse peab olema kooskõlas nende põhimõtetega.

22. artikkel

91. Käesolev säte, mis tugineb EIK 60. artiklile, fikseerib üldtuntud põhimõtte. Eesmärk on tagada, et rahvusvähemustesse kuuluvad isikud võivad inimõiguste küsimuses toetuda kas siseriiklikele või rahvusvahelistele õigusaktidele, valides selle, mis on nende suhtes soodsam.

23. artikkel

92. Käesolev säte käsitleb raamkonventsiooni ja Euroopa inimõiguste konventsiooni vahetõlget, mille kohta leidub viide preambulas. Mitte mingil juhul ei muuda raamkonventsioon Euroopa inimõiguste konventsioonis tagatud õigusi ja vabadusi. Vastupidi, raamkonventsioonis talletatud õigusi ja vabadusi, mida käsitleb vastav säte Euroopa inimõiguste konventsioonis, tuleb tõlgendada kooskõlas viimasega.

IV PEATÜKK

24.-26. artikkel

93. Sätestamiseks kontrolli raamkonventsiooni rakendamise üle, antakse Ministrite Komiteele ülesanne jälgida, kuidas osapooled raamkonventsiooni ellu viivad. Ministrite Komiteel tuleb lahendada ka küsimus, kuidas konventsiooni täitmise mehhanismis saavad osaleda pooled, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed.

94. Iga osapool edastab peasekretärile periooditi ning alati, kui seda palub Ministrite Komitee, käesoleva raamkonventsiooni täitmist puudutavat informatsiooni. Peasekretär peab selle informatsiooni edastama Ministrite Komiteele. Seejuures tuleb esimene aruanne, mille eesmärk on anda täielik informatsioon seadusandlike ja muude meetmete kohta, mida osapool on võtnud, et täita käesoleva raamkonventsiooniga ette nähtud kohustusi, esitada ühe aasta jooksul, mis järgneb raamkonventsiooni jõustumisele vastava osapoole suhtes. Järgnevate aruannete eesmärk on täiendada esimeses aruandes sisalduvat informatsiooni.

95. Tagamiseks konventsiooni täitmise tõhusat jälgimist, on sätestatud nõuandekomitee loomine. Nõuandekomitee ülesanne on abistada Ministrite Komiteed, kui viimane hindab nende meetmete adekvaatsust, mis osapooled on raamkonventsioonis fikseeritud põhimõtete täitmiseks võtnud.

96. Ministrite Komiteel tuleb ühe aasta jooksul pärast raamkonventsiooni jõustumist kindlaks määrata nõuandekomitee koosseis ja tegevus, kusjuures nõuandekomitee liikmed peavad olema rahvusvahemuste kaitse valdkonna tunnustatud eksperdid.

97. Raamkonventsiooni täitmise jälgimine peab olema võimahuste piires avalik. Selles suhtes oleks soovitatav kavandada aruannete ja muude säärase jälgimise tulemusena sündinud tekstide avaldamine.

V PEATÜKK

98. Lõppsätted, mis sisalduvad artiklites 27 kuni 32, on sõnastatud vastavalt Euroopa Nõukogu raames sõlmitud konventsioonide ja lepingute näidislõppsätetele. Ei lülitatud sisse ühtki artiklit reservatsioonide kohta; reservatsioonid on võimalikud piires, mida lubab rahvusvaheline õigus. Välja arvatud artiklid 27 ja 29, ei vaja artiklid selles peatükis erilist kommenteerimist.

27. ja 29. artikkel

99. Raamkonventsioon on avatud allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ning Ministrite Komitee kutsel teistele riikidele. "Teiste riikide" all mõistetakse riike, kes osalevad Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverentsil (CSCE). Need sätted võtavad arvesse Viini deklaratsiooni, mille kohaselt käesolev raamkonventsioon peaks olema allakirjutamiseks avatud mitteliikmesriikidele (vt. Euroopa Nõukogu tippkohtumise Viini deklaratsiooni lisa II).